

באחת החצרות, ולא הדליק נר חנוכה בביתו, צָרִיךְ לְבָרֵךְ על ראייתו. 58
 הגמרא מבארת אלו ברכות מברכים: אָמַר רַב יְהוֹנָה, יוֹם רֵאשׁוֹן 59
 הַרְוָאָה מְבָרֵךְ שְׁתֵּימָּה, ברכת 'שעשה ניסים', וברכת 'שהחיינו', 60
 וּמְדַלֵּק מְבָרֵךְ שְׁלֹשׁ בְּרוּכוֹת, שמוסיף ברכת 'להדליק נר של חנוכה', 61
 מִכָּאֵין – מיום שני) וְאֵילָּה, מְדַלֵּק מְבָרֵךְ שְׁתֵּימָּה, וְרוּאָה מְבָרֵךְ אַחַת. 62
 מבררת הגמרא: מֵאֵי – איזו ברכה מְמַעֵט מיום שני ואילך. משיבה 63
 הגמרא: מְמַעֵט ברכת זְמַן – שהחיינו. שואלת הגמרא: וְנִמְאָעוּשׁ ברכת 64
 גַּם – שעשה ניסים. משיבה הגמרא: גַּם כֹּל יוֹמֵי אֵיתִיהּ, שבכל יום 65
 הדליקו מזהר על ידי נס, וצריך לברך בכל יום על הנס שביום זה, 66
 אבל זמן אין שייך לברך כל יום, שמהגעינו לתחילת הזמן הגיענו 67
 לכל הימים. 68
 הגמרא מבררת נוסח הברכה הראשונה: מֵאֵי מְבָרֵךְ. משיבה הגמרא: 69
 מְבָרֵךְ 'אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ מִמְצוּתֵינוּ וְצִוְּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה'. 70
 שואלת הגמרא: וְהִיכֵן צִוְּנוּ זאת בתורה, והלא רק תקנת חכמים היא. 71
 משיבה הגמרא: רַב אֱוִיָּא אָמַר הַצִּיּוּי נִלְמַד מֵהַכְּתוּב (דברים יז יא) 'לֹא 72
 תִּסּוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּיד לְךָ' וגו', שהזהיר הכתוב לשמוע בקול 73
 חכמים. רַב נְחֻמִּיָּה אָמַר הַצִּיּוּי נִלְמַד מֵהַכְּתוּב (דברים לב ז) 'שֶׁאֵל אֲבִיךָ 74
 יִגְדֶּךָ, וְצִוְּנוּ וְיִאמְרוּ לְךָ, וְאֵבִיךָ' אלו הנביאים, וְזִקְנֵיךְ' אלו 75
 החכמים, ומלמד הכתוב את החובה לשמוע בקולם. 76
 נמצאנו למדים שגם על מצוה דרבנן מברכים, הגמרא מקשה על כך 77
 מדין הפרשת דמאי: מֵתִיב (הקשה) רַב עֲמֵרָם, שנינו במשנה (דמאי 78
 פ"א מד) קולות שהקילו חכמים בדמאי לעומת טבל גמור, הֲדִמְאֵי – 79
 ככר לחם של דמאי, מְעַרְבֵינּוּ בּוֹ עירובי חצירות ועירובי תחומין. 80
 וּמִשְׁתַּתְּפִין בּוֹ שיתופי מבואות. [אם עוברים ואוכלים אותו מְבָרְכִין 81
 עָלָיו ברכת המוציא. וּמְזַמְּנִין עָלָיו – ומברכים עליו ברכת הזימון. 82
 וּמְפִרְשִׁין אוֹתוֹ] – ממנו, מעשרות, אף כשהמפריש עָרוֹם. וְכֵן 83
 מפרישין אותו בִּין הַשְּׂמֻשׁוֹת של ערב שבת. 84
 מסיים רב עמרם קושייתו: וְאֵי אִמְרַת כֹּל מְדַרְבְּנֵינּוּ כְּעֵי בְּרָכָה, ואם 85
 כן גם על הפרשת מעשרות מדמאי מברכים, הֲכֵאָה בִּי קָאֵי 86
 [כשעומד] עָרוֹם, הֵיכֵי מְבָרֵךְ, וְהֵאָּ כְּעֵינּוּ – והרי צריך לברכה 'וְהִיא 87
 מִתְּחִלָּה קְדוּשָׁה, וְלֹא יָקָאָה הִיא עֲרוֹת דְּבָר' (דברים כג טג) ותיבה 'דְּבָר' 88
 מלמדת שאף דיבור של הזכרת השם אסור לאמרו נגד ערוה, וְלִיכָא 89
 – וזה לא מתקיים כשעומד ערום. אלא בהכרח שכיון שמצוה מדרבנן 90
 היא אין מברכים עליה, ומדוע אם כן מברכים על מצות הדלקת נר 91
 חנוכה. 92
 מתרצת הגמרא: אָמַר אֲבִי, וְדִאֵי דְדְּבָרֵיהֶם – מצוה שתיקנו חכמים 93
 בוודאות, כגון מצות נר חנוכה, כְּעֵי בְּרָכָה, אבל סָפֵק דְדְּבָרֵיהֶם, כגון 94
 דמאי, שלא תיקנו חכמים להפריש ממנו רק מחמת ספק שמא לא 95
 הפרישו ממנו בעליו מעשרותיו, לֹא כְּעֵי בְּרָכָה. 96
 הגמרא מקשה על תירוצו של אביי: וְהֵאָּ יוֹם טוֹב שְׁנֵי שְׁתֵּינָה חכמים 97
 לנהוג בו במקומות הרחוקים מירושלים, דְּסָפֵק דְדְּבָרֵיהֶם הוּא – 98
 שתקנתו אינה אלא מחמת ספק, שאין ידוע לדעים במקומות אלו מתי 99
 קבעו בית דין את ראש חודש, וְכְּעֵי בְּרָכָה, שהקדשים בו על הכוס. 100
 ומברכים 'מקדש ישראל והזמנים'. 101
 מתרצת הגמרא: הָתָם – שם ביום טוב שני חייבו חכמים בקידוש, בִּי 102
 הֵיכֵי דְלֹא יִזְלוּלֵי בָּהּ – כדי שלא יזלוזלו בו לנהוג בו כחול ולעשות 103
 מלאכות [כיון שאין מקדשים בו], אבל בשאר ספֵק דְדְּבָרֵיהֶם לא 104
 תיקנו ברכה. 105
 תירוץ אחר מדוע אין מברכים על הפרשה מדמאי: רַבָּא אָמַר, באמת 106
 אף מצוה שתיקנוה מחמת הספק צריכה ברכה, ולכן מקדשים ביום 107
 טוב שני, אלא שהפרשת דמאי פטורה מברכה, משום שרוב עָמֵי 108
 הָאָרֶץ מְעַשְׂרִין הֵן, ואינה מצוה גמורה אלא חומרא שהחמירו 109
 חכמים. 110
 הגמרא דנה בהדלקת נר חנוכה למי שיש לו שני פתחים: אָמַר רַב 111
 הוּנָא הַצֵּר שְׁשֵׁשׁ לֵה – שיש לבית שבתוכה שְׁנֵי פְתָחִים לחצר, צָרִיכָה 112
 שְׁתֵּי נְרוֹת – הדר בבית צריך להדליק בשני הפתחים. מוסיף רבא: 113
 (וְאָמַר) רַבָּא, לֹא אִמְרֵן שְׁצִירֵי הַדְּלִיק בְּשֵׁנִיהֶם אֲלֵא כְּשֶׁהֶם מְשַׁתֵּי 114

עֲשִׂישִׁית – כלי זכוכית גדול המשמש להדלקה, שְׁהַדְּלִיק בה נר חנוכה 1
 בערב שבת, וְהִיתָה דוֹלְקַת וְהוֹלְבַת כֹּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ, לְמוֹצָאֵי שַׁבַּת 2
 אם בא להדליק בה נר חנוכה, מְכַבֵּה, וּמְדַלֵּקָה למצות לילה זו. 3
 ומעתה, אֵי אִמְרַת בְּשֶׁלֵּמָא הַדְּלִיקָה עוֹשֶׂה מְצוּה, שְׁפִיר – מובן שאין 4
 צריך לעשות הנחה חדשה, אֲלֵא אֵי אִמְרַת הִנָּחָה עוֹשֶׂה מְצוּה, הֵיא 5
 – מה שאמר מְכַבֵּה וּמְדַלֵּקָה, קשה, וכי די בכך, והלא מְכַבֵּה 6
 וּמְנַיְתִיהָ וּמְנִיחָה וּמְדַלֵּקָה, מִיבְעֵי לֵיהּ לרבי יהושע בן לוי לומר. 7
 ועוד, מְדַקָּא מְבָרְכֵינּוּ קודם ההדלקה 'אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ מִמְצוּתֵינוּ וְצִוְּנוּ 8
 לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה', שְׁמַע מִיָּה הַדְּלִיקָה עוֹשֶׂה מְצוּה, שאילו 9
 הנחה העיקר, היינו צריכים לברך 'להניח נר של חנוכה' בשעת הנחת 10
 הנר במקומו. מסיקה הגמרא: אֲכַן שְׁמַע מִיָּה שֶׁהַדְּלָקָה עוֹשֶׂה מְצוּה. 11
 הגמרא מציינת חידוש דין העולה מכך שהדלקה עושה מצוה: 12
 וְהִשְׁתָּא דְאִמְרֵינָן הַדְּלִיקָה עוֹשֶׂה מְצוּה, אם הדליקה חרש שוֹמֵט 13
 וְקָמָן, אף שהניחה המחויב במצוה, לֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם. אֲמַנְם אִשְׁהָ 14
 וְדֵאֵי מְדַלֵּיקָה, ומציאה אחרים ידי חובת המצוה, כְּדָאֵמַר רַבִּי 15
 יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, נְשִׁים חַיִּיבוֹת בְּנֵר חֲנוּכָּה, אף שפטורות הן מכל 16
 מצות עשה שהזמן גרמא. מפני שֵׁאֵף הֵן הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַנֶּס, של 17
 ההצלה מידי היוונים, שהיוונים גזרו שכל בתולה הנישאת תבעל 18
 תחילה שחי. 19
 הגמרא דנה בחיוב אורח בנר חנוכה: אָמַר רַב שֶׁשֶׁת, אֲכַבְּנָאֵי – 20
 המתארח בבית אחרים חַיִּיב בְּנֵר חֲנוּכָּה, ואין יוצא חובתו בהדלקת 21
 בעל הבית. 22
 אָמַר רַבִּי יוֹרְא, מְרִישׁ בִּי הוּיָנָא בִּי רַב – בתחילה [בימי בחרותי] 23
 כשהייתי לומד אצל רבותי, מִשְׁתַּתְּפִנָּא בְּפִרְשֵׁי בְּהַדִּי אוֹשְׁפִיּוּא – 24
 הייתי נותן כמה פרוטות למארח אותי כדי להשתתף עמו בשמן, וכך 25
 יצאתי ידי חובתי בהדלקתו נר חנוכה, בְּתֵר דְנִסְכֵי אִתְתָּא – אחר 26
 שנשאתי אשה, ולפעמים הייתי מתארח אצל אחר, אֲמִינָא – אמרתי, 27
 הִשְׁתָּא וְדֵאֵי לֹא צָרִיכָנָא להשתתף עם בעל הבית, דְּקָא מְדַלֵּיק עָלֵי 28
 בְּגוּ בִיתֵאֵי – שמדליקים עבורי בביתי, ויוצא אני זוה חובת ההדלקה. 29
 הגמרא מבארת איזה שמן מובחר ביותר: לנר: אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן 30
 לֵוִי, כֹּל הַשְּׂמֵנִים כּוּלּוֹן יְפִין לְנֵר, וְשִׁמֵּן זֵית מִן הַמּוּבָחֵר, ולכן 31
 המהדר ידליק נר חנוכה בשמן זית. 32
 אָמַר אֲבִי, מְרִישׁ הוּהּ מְהַדְּר מֵר אֲמִשְׁחָא דְשׁוּמְשׁוּמֵי – בתחילה היה 33
 מורי [רבה] מחזר להדליק נר חנוכה בשמן שומשומין, אָמַר, הֵיא 34
 מְשִׁיךְ נְהוּרִיהַ טַפֵּי – אורו נמשך יותר זמן ואינו כלה מהר כשמן זית. 35
 כִּיּוֹן דְשִׁמְעַת לֵה לְהָא דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי שִׁמְעֵן זֵית הוּא הַמּוּבָחֵר, 36
 מְהַדְּר אֲמִשְׁחָא דִּיתָא – שמן זית, אָמַר, הֵיא צְלִיל נְהוּרִיהַ טַפֵּי – 37
 אורו צלול ומאיר יותר. 38
 אגב המאמר הקודם מביאה הגמרא מאמר דומה. דרך הכנת הדיו כך 39
 הוא, ממשנים כלי זכוכית על ידי שכופים אותו על נר דולק וכדומה, 40
 עד שמשחיר, ואז מגרדים את השחוריות שדבקה בו, ומגבילים אותה 41
 עם מעט שמן, ומנזיחים אותה בחמה להתייבש, וממחים אותה בתוך 42
 שאר סממני הדיו. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, כֹּל הַשְּׂמֵנִים יְפִין 43
 לְהַכְנֵת דִּיּוֹ, וְשִׁמֵּן זֵית מִן הַמּוּבָחֵר. 44
 מסתפקת הגמרא: אִיבְעֵינָא לְהוֹ, האם שמן זית מובחר ביותר לְגַבַּל בו 45
 את השחוריות, או שהוא מובחר ביותר לְעֵשֶׂן בו את כלי הזכוכית. 46
 פושטת הגמרא: תָּא שְׁמַע, דְתֵינּוּ רַב שְׁמוּאֵל בְּר וּזְמַרָא, כֹּל הַשְּׂמֵנִים 47
 יְפִין לְדִיּוֹ, וְשִׁמֵּן זֵית מִן הַמּוּבָחֵר, כִּיּוֹן לְגַבַּל בִּין לְעֵשֶׂן. 48
 דעה חולקת: רַב שְׁמוּאֵל בְּר וּזְמַרָא מְתִיב הֵי, כֹּל הַשְּׂמֵנִים יְפִין 49
 לְדִיּוֹ, וְשִׁמֵּן זֵית מִן הַמּוּבָחֵר. ולדבריו שמן זית מובחר ביותר רק 50
 לעשן. 51
 מיםמרא נוספת לענין הכנת דיו: אָמַר רַב הוּנָא, כֹּל הַשְּׂרָפִין – גומי 52
 היוצא מן העץ, יְפִין לְהַכְנֵת דִּיּוֹ, וְשָׂרְפָה הַיּוֹצֵא מֵעֵץ קָמָף יְפָה 53
 מְכּוּלָּם. 54
 הגמרא עוברת לדון בברכת נר חנוכה: אָמַר רַב תִּיבָא בְּר אֲשֵׁי אָמַר 55
 רַב, הַמְדַלֵּיק נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה צָרִיךְ לְבָרֵךְ קודם ההדלקה. 56
 וְרַב יְרֵמְיָה אָמַר, גַּם הַרוּאָה – העובר בשוק ורואה נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה 57

1 רוחות, כגון אחד בצפון ואחד במזרח, אבל אם שניהם מרוח אחת
 2 לא צריך.
 3 הגמרא מבארת טעם ההלכה. מבררת הגמרא: מאי מעמא צריך
 4 להדליק בשני הפתחים, אילימא משום חשדא - שהעוברים על
 5 הפתח שלא הדליק בו יחשדו שלא הדליק כלל, עדיין יש לברר
 6 חשדא דמאן [של מי], אילימא חשדא דעלמא - עוברים ושבים
 7 שאינם בני העיר, ואינם יודעים שהבית יש לו שני פתחים וסוברים
 8 ששני בתים הם והדר באחד מהבתים לא הדליק, אם כן אפילו אם
 9 שניהם פרוח אחת נמי ליבעי - גם נצריך להדליק בשניהם, ואי
 10 החשש הוא לחשדא דבני מתא - של בני העיר, אפילו משני רוחות
 11 נמי לא ליבעי, שהרי יודעים שבית אחד הוא, ויבינו שהדליק בפתח
 12 השני.
 13 מיישבת הגמרא: לעולם משום חשדא דבני מתא, ולכן אם שני
 14 הפתחים באותו צד די להדליק באחד מהם, ואולם אם הם בשני
 15 צדדים, זימנין דמחלפי בהאי ולא חלפי בהאי - פעמים עוברים רק
 16 בדרך פתח אחד, ואין עוברים דרך השני, ואם יעברו דרך הפתח שלא

17 הדליק בו אמרי, כי היכי דבהאי פיתחא לא אדליק פתח פיתחא
 18 נמי לא אדליק - כשם שלא הדליק בפתח זה כך לא הדליק בפתח
 19 השני, וכדי להסיר מעליו החשד חייב להדליק בשני הפתחים.
 20 הגמרא מביאה מקור לכך שחוששים לחשד: ומנא תימרא דחיישינן
 21 לחשד, דתניא, אמר רבי שמעון, בשביל ארבעה דברים אמרה
 22 תורה להניח פאה בסוף שדהו, כלומר, בסיום קצירתו, ולא קודם,
 23 מפני גזל עניים, ומפני ביטול עניים, ומפני החשד, ומשום כל
 24 תכלה.
 25 מבאר רבי שמעון: מפני גזל עניים, שלא יראה בעל הפית [במהלך
 26 קצירת השדה] שעה פנוייה - שאין עניים סביבות השדה, ויאמר
 27 לקרובו עני על ערוגה אחת, הרי זו פאה, בא וטול אותה בטרם
 28 יבואו עניים אחרים, וזהו כעין גזל משאר העניים. ולכן אמרה תורה
 29 להניח הפאה דווקא בסיום קצירתו, שאז יוכלו העניים לשער מתי
 30 יסיים הקציר ויבואו ליטול את הפאה, ולא יוכל בעל הבית להקדים
 31 את קרובו.

שבת דף כג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קלא

58 בקידוש היום, זוכה ומלא נרבי ו-חביות) ון.
 59 הגמרא מביאה שתי עובדות שהתקיים בהן מאמרו של רב הונא
 60 בענין הרגיל בנר: רב הונא הנה רגיל דהנה חליף ותני אפיתחא
 61 דרבי אבין נגרא – רב הונא היה רגיל לעבור ושוב לעבור וכלומר
 62 היה עובר תמיד על פתחו של רבי אבין הנגר, הוא דהנה רגיל בשרגו
 63 טובא – ראה רב הונא שרבי אבין רגיל להרבות נרות לכבוד שבת.
 64 אמר רב הונא, תרי נברי רבנן נפקי מהכא – שני אנשים גדולים
 65 יצאו מבית זה, ואכן נפקי מיניהו – יצאו מהם (מרבי אבין ואשתו)
 66 שני בנים גדולים, והם רב אבין, ורב הייא בר אבין.
 67 מעשה נוסף: רב חסדא הנה רגיל דהנה חליף ותני אפיתחא דבי
 68 נשא – רב חסדא היה רגיל לעבור על פתח בית אביו דרב שיזבי, הוא
 69 דהנה רגיל בשרגו טובא – ראה שאביו של רב שיזבי רגיל להרבות
 70 נרות לכבוד שבת. אמר רב חסדא, נברא רבא נפק מהכא – אדם
 71 גדול יצא מבית זה, ואכן נפק מיניהו רב שיזבי.
 72 הגמרא מביאה מעשה המלמד על זמן הדלקת נרות שבת: דביתהו
 73 דרב יוסף הות מאתרה ומדלקת לה – אשתו של רב יוסף היתה
 74 מאחרת להדליק נר שבת סמוך לחשיכה. אמר לה רב יוסף בעלה,
 75 תניא, נאמר לגבי העננים שליוו את בני ישראל במדבר (שמות יג כב),
 76 לא ימיש עמוד הענן יומם, ועמוד האש לילה לפני העם, והפסוק
 77 מיותר, שרבי כבר נאמר בפסוק שלפניו, 'וה' הזף לפניהם יומם
 78 בעמוד ענן לנחתם הדרך, ולילה בעמוד אש להאיר להם', אלא יתור
 79 הכתוב מלמד, שעמוד ענן שזיה ביום, היה משלים לעמוד האש,
 80 כלומר, עמוד האש שבא כדי להאיר להם היה מקדים ובא מבעוד
 81 יום קודם שנעשה לילה והסתלק עמוד הענן, וכן עמוד האש שהיה
 82 בלילה, היה משלים לעמוד הענן, כלומר, שעמוד הענן שבא כדי
 83 לנותרם הדרך, היה מקדים ובא מבעוד לילה קודם שהאיר היום
 84 והסתלק עמוד האש. הרי שהבא להאיר, מדת דרך ארץ היא, שלא
 85 יבא בלילה אלא יקדים ויבא מבעוד יום, ולכן גם נרות שבת, אף
 86 שמטרתם היא להאיר בלילה, יש להדליקם מבעוד יום. לאחר
 87 ששמעה כך, סברה לאקדומה – להקדים את הדלקת הנר הרבה
 88 קודם לחשיכה. אמר לה שהוא סבא, תנינא – שונה אני, ובלבד
 89 שלא יקדים יותר מדאי, שאז אין ניכר שמדליק לכבוד שבת, ושלא
 90 יאחר יותר מדאי.
 91 אגב מאמרו של רב הונא על שכרו של הרגיל בנר מביאה הגמרא
 92 מאמרים דומים: אמר רבא, דרחים רבנן – האוהב תלמידי חכמים,
 93 הווי ליה בנן ו-בנים) רבנן. דמוקיר – המכבד רבנן, הווי ליה
 94 חתנוותא – חתנים רבנן, דרחיל – הירא מרבנן, הוא גופיה הווי
 95 צורבא מרבנן – נעשה לתלמיד חכם. ואי לא בר הכי הוא – ואם
 96 אינו ראוי לכך, שאינו רגיל לעסוק בתורה, שכרו יהא דמשתמנן
 97 מיליה – שדבריו יהיו נשמעים לכל פדברי צורבא מרבנן.
 98 שנינו במשנה בין השמנים הפסולים להדלקת נר שבת: ולא בשמן
 99 שריפה וכו'.
 100 מבררת הגמרא: מאי שמן שריפה. משיבה הגמרא: אמר רבא, שמן
 101 של תרומה שנמאא.
 102 מבררת הגמרא: ואמאי קרו לה 'שמן שריפה'. משיבה הגמרא:
 103 הואיל ואסור באכילה ולשריפה עומד, כדי שלא ישלחו באכילתו,
 104 לכן קראוהו 'שמן שריפה'.
 105 הגמרא מבררת טעם האיסור להדליק בשמן שריפה בשבת: ובשבת
 106 מאי טעמא לא, והלא מותר לכהן להדליקו וליהנות מאורו. משיבה
 107 הגמרא: מתוך שמצוה עליו לבערו, נזרה שפא יפה את הנר בשבת
 108 כדי שיתבער השמן מהר, וקדים לקיים מצות ביעורו.
 109 מקשה הגמרא: אמר ליה אבין, אלא מעתה שוהו הטעם, פיוס טוב
 110 לישתרי – תהא מותרת הדלקתה, שרבי אין איסור להטות נר ביום
 111 טוב, ואלקמה תנן (להלן כד) 'אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב',
 112 משיבה הגמרא: נזרה יום טוב אטו –משום שבת, שאם נתיר
 113 להדליק בו ביום טוב יבא להדליק בו גם לשבת, ובשבת יש לחוש
 114 שמא יטה.

1 הטעם השני: ומפני כפול עניים, שלא יהו עניים יושבין ומשמרין
 2 – וממתינים בפתח השדה כל זמן הקציר, אולי עבשיו מניח פעל
 3 הפית פאה. אך כיון שצריך להניח בסוף הקציר יכולים העניים לשער
 4 את הזמן שבו יניחנה, ואינם מתבטלים כל זמן הקציר.
 5 הטעם השלישי: ומפני חשד, שלא יהו העובדין ושכין סמוך לשדה
 6 ובשעה שמסיים הקציר, ורואים שאינו מניח פאה, ואינם יודעים
 7 שכבר הניח קודם, ולקטוהו עניים קודם גמר הקציר) ואומרים, תבא
 8 מארה ו-קללה) לאדם שלא הניח פאה בשדהו.
 9 הטעם הרביעי: ומשום שנאמר 'בל תכלה', שפירושו שצריך להניח
 10 פאה בשעת כילוי הקצירה.
 11 הגמרא תמחה על הטעם הרביעי שפירטה הברייתא: אטו בולחו –
 12 וכי כל הטעמים לאו משום 'בל תכלה' נזנהו, כלומר, הלא כל
 13 שלשת הטעמים הקודמים נאמרו לבאר מדוע באמת ציותה התורה
 14 להניח פאה בשעת כילוי דווקא, ומה הוסיפה הברייתא עוד טעם
 15 ומשום בל תכלה.
 16 מבארת הגמרא: אמר רבא, כוונת הברייתא בטעם הרביעי, מפני
 17 הרמאי, העוברים על 'בל תכלה' ואינם מניחים פאה, ואומרים כבר
 18 הנחנו בתחילת הקציר ולקטוהו עניים, אך כיון שצריך להניח בסוף
 19 הקציר אין יכולים לרמותו.
 20 ומהטעם השלישי למדנו שחששה תורה לחשד הבריות, ולכן מי שיש
 21 לו שני פתחים צריך להדליק נר חנוכה בשניהם, מפני החשד.
 22 בזמן הגמרא היו הנרות ו-הכלים שבהם ניתנים השמן והפתילה)
 23 עשויים מחסר ומכוסים בכיסוי, ובצד הכיסוי היה נקב ונקרא 'פי
 24 הנר' להכניס בו את הפתילה, והיה ראשה יוצא מהנקב שלמעלה.
 25 הגמרא דנה בדין נר שיש לו שני נקבים בשני צידי הכיסוי להכנסת
 26 פתילות: אמר רב יצחק בר ריפיה אמר רב הונא, נר שיש לה שני
 27 פיות, יכול ליתן בה שתי פתילות להדליקן לנר חנוכה, ועולה
 28 ההדלקה לשני בני אדם, כלומר למהדרין שמדליקים נר לכל אחד
 29 מבני הבית, אף ששתי הפתילות מונחות בנר אחד.
 30 דין נוסף: אמר רבא, מילא קערה בשמן, והקיפה סביב דפנותיה
 31 בפתילות, אם קפה עליה ו-על הקערה) כלי המונע מהשלהבות
 32 להתחבר יחדיו, עולה ההדלקה לכמה בני אדם כמספר הפתילות
 33 שנתן בה (ציוור ב), אבל אם לא קפה עליה כלי, עשאה כמין מורה,
 34 כיון שהשלהבות מתחברות יחדיו ונעשית אש אחת באמצע, ואפילו
 35 לאדם אחד נמי אינה עולה, כיון שמדורה היא ואינה דומה לנר
 36 (ציוור ג).
 37 הגמרא דנה בקדימת נר חנוכה לשאר מצוות, ואגב כן דנה בעוד דיני
 38 קדימה במצוות: אמר רבא, פשימא – פשוט לי, שאדם העומד בערב
 39 שבת של חנוכה, ועליו להדליק נר ביתו – נר של שבת להאיר את
 40 ביתו, ונר חנוכה, והוא עני ואין לו מעות אלא לקנות נר אחד, נר
 41 ביתו עדיף מנר חנוכה, משום שלום ביתו, שבלעדי נר שבת אין
 42 שלום בבית, שבני הבית מצטערים לישב בחושך.
 43 דין שני שפשוט לרבא: יש לפניו מצות נר ביתו, ומצות קידוש היום
 44 בשבת על היין, ואין לו מעות לשניהם, נר ביתו עדיף, משום שלום
 45 ביתו.
 46 פועי – הסתפק רבא, יש לפניו מצות נר חנוכה, ומצות קידוש היום
 47 בשבת, ואין לו מעות לשניהם, מהו, האם קידוש היום עדיף משום
 48 דתדיר יותר מנר חנוכה, והכלל הוא שתדיר ושאינו תדיר, תדיר
 49 קודם (ובחים ט), או דילמא – או שמא נר חנוכה עדיף, משום
 50 פרומי ניפא.
 51 אומרת הגמרא: בתר דאבעיא הדר פשמה – אחר שנסתפק רבא חזר
 52 ופשט הספק, נר חנוכה עדיף, משום פרומי ניפא.
 53 הגמרא מביאה מאמר בשכרו של הרגיל בנר חנוכה, ואגב כן מביאה
 54 שכרם של הזוזרים במצוות נוספות: אמר רב הונא, הרגיל בנר –
 55 הזוזיר בהדלקת נר שבת ונר חנוכה, הוויין ליה – יהיו לו פנים תלמידי
 56 חכמים. ותוזיר במוזוה, זוכה לזירה נאה, מדה כנגד מדה. ותוזיר
 57 בציצית, זוכה למלית נאה שיוכל לקיים בה מצות ציצית. ותוזיר

המשך ביאור למס' שבת ליום שישי עמ' ב

1 הגמרא מביאה טעם אחר לאיסור הדלקה בשמן שריפה בשבת: רב
2 חסדא אָמַר, לְשָׁמָא יִטָּהּ מַחֲמַת מִצּוֹת הַבִּיעוּר לֹא חֵיִיִּשִׁינָן, וּלְכֵן
3 בְּעֶרְבַּ שַׁבַּת שַׁחַל בַּחֹל מוֹתֵר לְהַדְלִיק בּוֹ, אֲלָא הָכָא בְּיוֹם טוֹב שַׁחַל
4 לְהֵיוֹת עֶרֶב שַׁבַּת עֶסְקִינָן – עוֹסְקַת הַמִּשְׁנָה, וּכְיוֹן שֶׁמִּדְּלִיק נֵר שַׁבַּת
5 מִבְּעוֹד יוֹם כְּשֶׁעֲדִיין יוֹם טוֹב, לְכֵן אִסוּר לְהַדְלִיק בְּשֶׁמֶן שְׂרִיפָה, לְפִי
6 שְׂאִין שׁוֹרְפִין קְדָשִׁים פְּסוּלִים בְּיוֹם טוֹב כְּפִי שֶׁדְּרָשׁוּ מִפְּסוּקִים בְּגִמְרָא
7 לְהֵלֵךְ (שם), וְשֶׁם נִתְבָּאֵר שֶׁמֶטְעַם זֶה אִסוּר גַּם לְבַעַר תְּרוּמָה טְמֵאָה
8 בְּיוֹם טוֹב, וְאַף שֶׁנִּהְיָה מִמֶּנָּה בְּשַׁעַת בִּיעוּרָהּ.
9 הַגְּמָרָא מִקְשָׁה עַל דְּבָרֵי רַב חֲסֵדָא: וְהָא מְדַקְּתֵנִי סִיפָא – בְּמִשְׁנָה

10 לְהֵלֵךְ (שם), 'אִין מְדַלִּיקִין בְּשֶׁמֶן שְׂרִיפָה בְּיוֹם טוֹב, מְכַלְל – יֵשׁ
11 לְלַמּוֹד מִכֶּךָ דְּרִישָׁא – שֶׁמִּשְׁנַתְּנוּ הַשְּׁנוּיָה קוּדְם לָאוּ בְּיוֹם טוֹב
12 עֶסְקִינָן, שֶׁאִם לֹא כֵן נִמְצָא שֶׁכֹּפֵל הִתְנָא דְּבָרֵיו.
13 מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: אָמַר רַבִּי חֲנִינָא מְסוּרָא, אִכֵּן דִּין אַחַד הוּא בְּשֶׁתֵּי
14 הַמִּשְׁנִיּוֹת, וּבְמִשְׁנָה לְהֵלֵךְ מַה פְּטַעַם קְאָמַר, כְּלוּמַר בָּא לִיתֵן טַעַם עַל
15 הָאִיסוּר לְהַדְלִיק בְּשֶׁמֶן שְׂרִיפָה בְּיוֹם טוֹב הַמְּבוּאֵר בְּמִשְׁנָה הַרְּאִשׁוֹנָה,
16 וְכֶךָ אָמַר, מַה פְּטַעַם אִין מְדַלִּיקִין בְּשֶׁמֶן שְׂרִיפָה בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שְׂאִין
17 שׁוֹרְפִין קְדָשִׁים פְּסוּלִים בְּיוֹם טוֹב.